

Trønder-fluisa

SJEFREDAKTØR OG ADM. DIR.: ARVE LØBERG

NYHETSREDAKTØR: GØRIL ENGESVIK | POLITISK REDAKTØR: JOHN ARNE MOEN
 UTVIKLINGSREDAKTØR: HEIDI J. STIKLESTAD | DIGITAL REDAKTØR: ELIN SOFIE LORVIK
 Trønder-Avisa ble etablert i samarbeid mellom avisene Nord-Trøndelag (1919) og Inntrøndelagen (1897)

Ta vare på veteranene

■ INNLEGG

Anne-Grete Strøm-Erichsen

Forsvarsminister (Ap)

Et ensidig mediefokus på veteraner som skadde soldater tegner et feilaktig bilde. De aller fleste er friske. Og de som sliter har flere tilbud, tettere oppfølging og bedre erstatningsordninger enn noen gang tidligere. Betyr det at vi er i mål? På ingen måte. Det er fortsatt veteraner som forteller om sin kamp mot byråkratiet. Om hvordan de ikke får den nødvendige hjelp eller kompensasjon.

Anerkjennelse og ivaretagelse av våre veteraner var derfor det første jeg tok tak i da jeg ble forsvarsminister i 2005. Inntil da hadde veteranene vært forsømt. Det er dypt tragisk at vi som nasjon i flere tiår ikke evnet å ivareta de som hadde ofret så mye på våre vegne. I samarbeid med veteranorganisasjonene arbeider vi kontinuerlig med å gjøre de nødvendige forbedringene til vi ser at alle tiltak fungerer som de skal.

Forsvaret har i dag et helt annet opplegg for utvelgelse og opp trening av soldater som sendes ut i internasjonale operasjoner. Vi vet at tett oppfølging før, under og etter tjenesten er helt nødvendig for å redusere risikoen for senvirkninger.

I forkant av hver oppsetning foretas det en grundig medisinsk seleksjon. Soldatene over realistisk og bruker lang tid på å forberede seg på oppdraget, tøffe opplevelser og stridsreaksjoner. Dette gjør de sammen som avdeling. Et dedikert stressmestringsteam følger avdelingen både før, under og etter tjenesten.

Ethvert oppdrag avsluttes med grundige debriefer og åpne samtaler. Stridsreaksjoner bearbeides grundig i avdelingen, samt med stressmestringsteam. Etter endt tjeneste mellomander avdelingen på et nøytralt sted for å justere kropp og sinn før hjemkomst. Ett år etterpå kalles alle inn til avslutningssamling og samtaler for videre bearbeiding av opplevelser og for å fange opp eventuelle faresignaler på ettervirkninger. Forsvaret tilbyr psykologisk/psykiatrisk utredning og videre henvisning til sivilt helsetesen uavhengig av hvor lang tid som har gått siden tjenesten.

Noe av den viktigste støtten veteraner har er andre veteraner. Derfor gir Forsvarsdepartementet betydelig summer hvert år for å bidra til kameratstøtteordninger og veteranorganisasjonenes viktige arbeid.

Over 100.000 norske menn og kvinner har tjenestegjort i internasjonale operasjoner siden andre verdenskrig. I debatten om veteraner må vi ikke glemme at en veteran ikke er en skadet soldat, men en hedersbetegnelse på menn og kvinner som har vært villige til å ta på seg tøffe og farlige oppdrag på vegne av fellesskapet.

RØDGRØNN RASERING: Representanter fra Sp, SV og Ap kaller høyresidas landbrukspolitikk gjerne for en «nedleggingspolitikk», men lukker samtidig øyne for konsekvensene av den landbrukspolitikken de sjøl nå fører. Under den rødgrønne regjeringen har det blitt lagt ned 5.000 fotballbaner med korn hvert år, skriver kronikøren.

Progressiv politikk?

■ KRONIKK

Svenn Arne Lie
 Forfatter av debattboka
 «En nasjon av kjøttueer»

Norsk landbruksdebatt begrenser seg ofte til ett tema: Nivået på de årlige overføringene fra det offentlige til jordbruket. Disse 13 milliarder kronene blir omdreiningspunkt i en debatt som stort sett definerer nasjonal matproduksjonsevne og landbrukspolitikk som særinteresser for bøndene.

Fokuset på de offentlige overføringene til jordbruket gjør videre at skillet mellom høyresida og de rødgrønne partiene i beste fall blir endimensjonalt. Representanter fra Sp, SV og Ap kaller høyresidas landbrukspolitikk gjerne for en «nedleggingspolitikk», men lukker samtidig øyne for konsekvensene av den landbrukspolitikken de sjøl nå fører. Under den rødgrønne regjeringen har det blitt lagt ned 5.000 fotballbaner med korn hvert år, den årlige importen av korn og kraftfôrvarer er doblet til om lag 900.000 tonn, 2.000 årsverk forsvinner fra sektoren årlig, og gjennomsnittlig arbeidsinntekt pr. årsverk er 150.000 kroner. Denne inntekten har stått stille siden slutten på 1970-tallet.

I dagens krisesituasjon i jordbruket er de rødgrønne nær blottet for helhelte alternativer til høyresidas landbrukspolitikk. De mangler en forståelse for sentrale fagøkonomiske sammenhenger i sektoren, innsikt i maktforholdene i Jordbruksforhandlingene, og de ser ikke betydningen av alliansepolitikk.

Hos de rødgrønne er det i tillegg en utbredt oppfatning om at det er progressiv landbrukspolitikk å øke overføringene til jordbruket. At det er å «satse» på jordbruket hvis det overføres mer penger fra det

offentlige til sektoren. Mens landbruksdebatten begrenser seg til å omhandle nivået på overføringer til jordbruket, ignoreres en viktig debatt om hva disse pengene fra fellesskapet faktisk brukes til. Hva slags matproduksjon er det disse pengene stimulerer til?

Et slikt snevert perspektiv overser at det kun er et fåtall av bøndene – og kanskje aller viktigst: Andre enn bøndene – som tjener på fellesskapets overføringer til jordbruket. Et annet, og viktigere, poeng er hvordan denne tilskuddsavhengigheten brukes av landbruksmyndighetene til å styre sektoren. Tilskuddene fra staten er ikke en gave. Det er et svært effektivt styringsredskap for landbruksmyndighetene til å endre produksjonsstrukturer i jordbruket gjennom offentlige investeringer i ulønnsom stordrift, lave kraftfôrpriser, tilrettelegging av selskapsstrukturer og mye mer.

Denne landbrukspolitikken har gitt en situasjon hvor gjelda i norsk jordbruk vokser svært raskt og er på om lag 50 milliarder kroner. Produksjonskostnadene er i dag på 26 milliarder, mens markedsinntektene er 25 milliarder. Det koster altså omtrent en milliard kroner mer å produsere maten enn de inntektene råvareprisen genererer tilbake til næringa. Og dette er før bonden skal ha godtgjørelse for sin arbeidsinnsats og egenkapital! De statlige overføringene til jordbruket er om lag 13 milliarder årlig, mens sektorens totale arbeidsinntekter, er 8,5 milliarder kroner. Driftsøkonomien i sektoren er mildt sagt i ubalanse.

Mens overføringene fra staten på

1970-tallet utgjorde under halvparten av de totale inntektene i jordbruket, mottar sektoren i dag mer i overføringer fra staten enn den genererer av inntekt. Høyresiden vil både kutte i overføringer og redusere råvareprisene. Selvfølgelig idiotisk. Men hva er det rødgrønne tilsvaret? Økte overføringer, altså enda mer penger til å styre sektoren med en politikk som ikke virker?

Norsk jordbruk vil alltid være avhengig av støtteordninger. Bondens inntekter kan ikke ene og alene komme fra priser i markedet og vår nasjonale matproduksjon kan ikke drives i tråd med de politiske målsettingene uten en støtte fra det offentlige. Mål som folkehelse, bærekraftig ressursforvaltning og sjølforsyning kan ikke ivaretas av prisen på råvarene alene. Hovedproblemet i dag er likevel på mange måter motsatt, matproduksjonen er i økende grad styrt og avhengig av tilskudd.

Den økende avhengigheten av statlige overføringer fanger bonden i et system som verken er bra for den enkelte bonde eller for den nasjonale matproduksjonen. Det gir altfor mye makt og styring til landbruksbyråkratiet. Det holder ikke å be om mer penger til en landbrukspolitikk med virkemidler som ikke virker. Politikken må også endres.

En progressiv landbrukspolitikk er å gi den sjøleieende bonden tilbake kontrollen over egen produksjon blant annet ved at driftsøkonomien kommer på plass. Dette kan gjøres ved å redusere avhengigheten til offentlige overføringer, og heller øke bøndenes inntekter via pris.